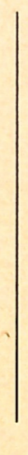

VERSLAG

VAN DE DIALECTEN-COMMISSIE
DER KONINKLIJKE NEDERL. AKADEMIE
VAN WETENSCHAPPEN TE AMSTERDAM
OVER 1952

VERSLAG

VAN DE DIALECTEN-COMMISSIE OVER 1952

In de vergadering der commissie van 11 Februari 1952 is mededeling gedaan, dat Dr. Louise Kaiser voor het lidmaatschap heeft bedankt. Dr. Kaiser behoorde tot de oudste leden; al in September 1930 was zij als zodanig benoemd en voordat het penningmeesterschap met het secretariaat verbonden werd, heeft zij deze eerste functie uitgeoefend. Als deskundige op het gebied der phonetiek heeft zij aan de commissie herhaaldelijk belangrijke adviezen verstrekt, al konden deze tengevolge van de minder gunstige financiële omstandigheden, waarin de commissie vooral in de beginjaren haar taak heeft moeten verrichten, niet altijd worden opgevolgd. Voor het vele en belangrijke werk, dat zij gedurende meer dan twintig jaar heeft verricht, blijft de commissie haar dankbaar.

In dezelfde vergadering was ook een schrijven van Dr. P. Sipma ingekomen, waarin hij mededeelde zijn lidmaatschap neer te leggen, met het oog op zijn hoge leeftijd. Dr. Sipma was sinds October 1930 lid der commissie, waarin hij als deskundige op het terrein van het Fries zijn eigen plaats innam. Ook hem is de commissie dankbaar voor de verstrekte adviezen. De Fryske Akademy, die de heer Sipma in onze commissie vertegenwoordigde, heeft Prof. Dr. K. Fokkema tot zijn opvolger aangewezen.

Op 5 October overleed de heer B. J. Melcher, die van Januari 1937—November 1939 in dienstverband en vervolgens nog herhaaldelijk vrijwillig op het bureau der commissie werkzaam is geweest. De commissie gedenkt zijn medewerking met dankbaarheid.

Evenals in 1951 heeft het bureau der commissie ook thans weer twee korte vragenlijsten uitgezonden, in Juli en December. Beide lijsten (nos. 21 en 22) bevatten vragen van uiteenlopende aard, lijst 22 bovendien een vraag naar de grotere plaats of plaatsen, waarop de woonplaats der medewerkers „georiënteerd” is.

In Juni zond de commissie op verzoek van Dr. F. de Tollenaere

te Leiden een vragenlijst uit met het oog op een door hem in te stellen onderzoek naar de fonetische en fonologische positie van de „H”.

Aan de invulling van achterstallige vragenlijsten is ook ditmaal weer alle aandacht besteed. Als resultaat van een en ander waren op 31 December 1952 in totaal 31.999 ingevulde lijsten op het bureau aanwezig, als volgt verdeeld: van lijst 1: 2299 exx., van lijst 2: 2298 exx., van lijst 3: 2405 exx., van lijst G.V.: 1897 exx., van lijst 4: 1582 exx., van lijst 5: 1775 exx., van lijst 6: 1543 exx., van lijst 7: 1470 exx., van lijst 8: 1446 exx., van lijst 9: 1307 exx., van lijst 10: 1554 exx., van lijst 11: 1107 exx., van lijst 12: 785 exx., van lijst 13: 1043 exx., van lijst 14: 1052 exx., van lijst 15: 1302 exx., van lijst 16: 1226 exx., van lijst 17: 1252 exx., van lijst 18: 1288 exx., van lijst 19: 1334 exx., van lijst 20: 1131 exx., van lijst 21: 902 exx. In de loop van het jaar werden 2321 ingevulde lijsten ontvangen.

Van de „Taalatlas van Noord- en Zuid-Nederland” verscheen in het afgelopen jaar de vijfde aflevering; van de tien daarin opgenomen kaarten werden vanwege het bureau der commissie in de Akademiereeks gedrukt de kaarten *de slot-n in de werkwoordsvormen* (Mw. Dr. A. R. Hol), *broer* (Mw. Dr. J. C. Daan), *nagel*, *moeder*, *schoonzuster*, *kous* en *broek* (Dr. P. J. Meertens). De kaarten *broer* en *nagel* waren al in 1951 gedrukt. Voor de zesde aflevering zijn de kaarten *tante* en *vader*, en *de 1ste en 3de persoon verleden tijd meervoud in het praesens* reeds gedrukt. De in de beide vorige jaarverslagen reeds vermelde onderhandelingen met de Topografische Dienst, door het commissielid de heer Kloeke gevoerd, hebben tot een aanmerkelijke reductie van de drukkosten der kaarten geleid.

De bibliografie der Nederlandse dialecten is nog niet gedrukt. Bij de contrôle van de persklaar geachte kopij bleek, dat enkele der assistenten, die hieraan gewerkt hadden, hun taak niet zo nauwgezet hadden opgevat als voor een bibliografie wenselijk is. Van 16 Juni tot 15 November heeft de heer A. de Wit, student in de psychologie en bekend met bibliografische arbeid, een belangrijk deel der kopij gecontroleerd. Ook de heer F. J. Krüger heeft daarbij

zijn diensten verleend. Wanneer dit jaarverslag verschijnt, is de gehele kopij bij de zetter, zodat de bibliografie in de loop van 1953 het licht kan zien.

Van het tijdschrift „Taal en Tongval” verschenen de vier afleveringen van de 3de jaargang (1951). Ook de eerste aflevering van jaargang 4 (1952) was vóór het eind van het jaar ter zetterij. De redactie hoopt in de loop van 1953 de achterstand in te halen. Nog steeds kan dit tijdschrift zich alleen dank zij het Belgisch regeringssubsidie handhaven; nog steeds ook is het aantal abonné's te gering in verhouding tot de belangstelling, die bij allerlei gelegenheden voor de studie der dialecten blijkt te bestaan.

In de eerste jaargang van het in 1952 opgerichte internationale tijdschrift *Orbis*, bulletin international de documentation linguistique, schreef de secretaris een artikel over het bureau.

In het afgelopen jaar werd geen symposion gehouden. In de reeks „Bijdragen en Mededelingen” der commissie verschenen geen nieuwe delen. Aangezien Dr. P. J. R. Modderman er bezwaar tegen had, de tekst van zijn symposionvoordracht van 29 December 1951 voor de druk af te staan, verzocht de commissie aan de tweede spreker, Mw. Dr. A. R. Hol, de tekst van haar lezing (over het dialect van de rivierkleistreek) voor „Taal en Tongval” te bewerken, waarin deze heeft toegestemd. Om soortgelijke redenen verzocht de commissie Dr. J. Naarding, zijn lezing over Drente en het Saksenprobleem, op het symposion van 2 December 1950 gehouden, voor „Taal en Tongval” te bewerken. Ook deze schrijver heeft in dit verzoek toegestemd.

Een verheugende mededeling is, dat na lange onderhandelingen de Belgische afdeling van de Gemengde Technische Commissie ter uitvoering van het Nederlands-Belgisch Cultureel Akkoord de heer G. Winnen, licentiaat in de Letteren en Wijsbegeerte (groep Germaanse philologie), oud-leerling van de Rijksuniversiteit te Luik, oud-assistent van Prof. Dr. W. Pée, met toestemming van de Minister van Openbaar Onderwijs en bij wijze van proef voor één jaar, met ingang van 1 Augustus heeft aangesteld als wetenschappelijk medewerker van het bureau der commissie. Het is de

bedoeling dat, indien deze proef van weerszijden als geslaagd kan worden beschouwd, deze aanstelling zal worden verlengd. De heer Winnen heeft tot dusver vooral in Vlaanderen gewerkt ter controlering en aanvulling van het materiaal, dat nodig zal zijn voor de eerstvolgende kaarten.

Te betreuren is, dat Mw. Dr. J. C. Daan in het afgelopen jaar geen tijd heeft kunnen vrij maken voor het bezoeken van medewerkers. Daarentegen heeft op 8 November in het Trippenhuys een bijeenkomst met medewerkers plaatsgevonden. Het bureau der drie commissies stelt zich voor, dergelijke bijeenkomsten van tijd tot tijd en in verschillende plaatsen van ons land te organiseren. Voor deze eerste bijeenkomst waren de medewerkers uit Noord-Holland uitgenodigd. De directeur en enkele andere leden van het personeel hebben bij deze gelegenheid iets verteld over de bedoeling van het bureau, de werkwijze en de resultaten. Een kleine tentoonstelling heeft van deze laatste een indruk gegeven. De uitvoerige gedachtenwisseling en de vele reacties der bezoekers nadien hebben duidelijk aangetoond, dat de medewerkers ook dit persoonlijk contact op prijs hebben gesteld.

Op verzoek van B. en W. van Aalsmeer heeft het bureau, in de persoon van Dr. Daan, zijn medewerking verleend voor het opnemen van het verouderend dialect van de bewoners van de Uiterweg te Aalsmeer, nakomelingen van geïmmigreerde Doopsgezinden. De opnemingen vonden in Juni plaats; een 25-tal Aalsmeeders verleenden er hun medewerking aan. Opgenomen werd een band van één uur, die geheel op gramfoonplaten wordt overgebracht, welke in het archief van de gemeente zullen worden bewaard. Het bureau bezit twee magnetofoonopnamen en twee gramfoonplaten van deze opneming.

Op 19 en 20 September vond in het Openluchtmuseum te Arnhem op initiatief van de directeur Dr. Win. Roukens een wetenschappelijke bijeenkomst plaats van een twintigtal Nederlandse en West-Duitse dialectologen en folkloristen. De secretaris hield daarop een voordracht over Nederlands-Duitse cartografische betrekkingen. Deze bijeenkomst heeft o.a. geleid tot een hechter contact met Prof.

Dr. W. Foerste uit Munster, die na afloop enkele dagen op het bureau heeft gewerkt en met wie sindsdien reeds enkele malen dialectgeografische gegevens van Nederland en Westfalen zijn uitgewisseld. Het is de bedoeling, dat in de loop van 1953 een soortgelijke bijeenkomst zal plaats vinden in West-Duitsland.

Van het verblijf in Denemarken maakte de secretaris gebruik om een bezoek te brengen aan het bureau van het Udvalg for Folkemål te Kopenhagen, waaruit een nauwer contact tussen dit en het Amsterdamse bureau is ontstaan.

In samenwerking met de Volkskunde- en Naamkunde-commissie heeft de commissie ook in 1952 weer een aflevering van de „Mededelingen van de Centrale Commissie voor Onderzoek van het Nederlandse Volkseigen” uitgegeven, waarin Mw. Daan het een en ander heeft verteld over het tekenen en drukken der kaarten.

De verzamelingen en de bibliotheek van het bureau werden ook nu weer door velen geraadpleegd. Van de buitenlandse bezoekers noemen we Prof. Dr. Dorothy Keur en Prof. Dr. John Keur (New York), Prof. Dr. M. de Villiers (Stellenbosch), Dr. H. J. Terblanche (Durban), de heer Fr. Vanacker (Gent), Prof. Dr. W. Péc (Brussel), Dr. R. H. Carsten (Hamburg), Frl. Annegret Thomson (Hamburg), Frl. Ingeborg Burmester (Hamburg), Prof. Dr. E. Blancquaert (Gent), Prof. Dr. S. P. Boshoff (Pretoria), Frl. Dr. Annemarie Hübner (Hamburg), Prof. Dr. K. Wagner (Leipzig), Prof. Dr. W. Foerste (Munster) en Prof. Dr. Myles Dillon (Dublin). De heer Richard C. Clark (Philadelphia) verzamelde op ons bureau gegevens voor een proefschrift over het dialectonderzoek in Nederland.

De secretaris en Mw. Daan gaven ook dit jaar weer aan de candidandi in de Nederlandse letteren der Universiteit van Amsterdam colleges ter inleiding in de dialectologie. Tien van hen maakten een stage op het bureau.

Aankoop en schenkingen verrijkten ook ditmaal de bibliotheek van het bureau met een aantal werken. Daarvan dient met name te worden genoemd de schenking van de heer Johan Winkler, die ons een waardevolle aanvulling gaf van de indertijd al door hem geschonken briefwisseling van zijn grootvader, de bekende dialecto-

loog Johan Winkler, met een aantal Vlaamse en Duitse taalkundigen. De namen der schenkers zijn in bijlage II bij dit verslag opgenomen.

De commissie ontving een subsidie van de provincies Gelderland over 1951 en Noord-Brabant over 1952 (respectievelijk f 200.— en f 100.—). Van de donateurs, wier namen in bijlage I worden genoemd, werd een bedrag van f 54.— aan donaties ontvangen.

Voor de mutaties in het personeel zij verwezen naar het verslag van de Centrale commissie, voor het financieel beheer naar de rekening en verantwoording van deze commissie.

*Namens de Dialecten-commissie der Koninklijke
Nederlandse Akademie van Wetenschappen:*

C. B. VAN HAERINGEN, *voorzitter.*

P. J. MEERTENS, *secretaris-penningmeester.*

BIJLAGE I

Lijst van Donateurs van de Dialecten-commissie:

M. E. Daan, Prof. Dr. C. F. A. van Dam, Dr. H. J. E. Endepols, Prof. Dr. K. Fokkema, Mw. Dr. H. C. M. Ghijsen, Mw. M. Goedhart-van Alebeek, Mw. Dr. A. R. Hol, Mw. Dra. H. A. Huygens-Wijma, Dr. W. A. F. Janssen, Mw. C. A. A. Mulder, J. M. Renders, Dr. J. Smit, Prof. Dr. G. Stuiveling, Dr. J. G. H. Tans, Mw. J. Tinbergen, P. van Vliet, S. S. D. Wehrens, Prof. Dr. J. Wils.

BIJLAGE II

Lijst van personen enz., die in 1952 boeken en handschriften aan het Centraal Bureau voor Nederlandse en Friese dialecten schonken:

Dr. Poul Andersen, Prof. Dr. Th. Baader, Pater K. Berquin, Prof. Dr. E. Blancquaert, H. S. Buwalda, P. P. J. van Caspel, Fr. van Coetsem, Mw. Dr. Jo Daan, A. M. J. Deelman, Dr. Jos. Dupont, Mw. Dr. Eli Fischer-Jørgensen, Prof. Dr. W. Foerste, J. de Graaf, Prof. Dr. L. Grootaers, Sten Hagström, Mw. Ella Jensen, H. Klaassen, Ernst Levy, Prof. Dr. Fr. Maurer, Prof. Dr. W. Mitzka, Nederlandse Organisatie voor Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek, Drukkerij en uitgeverij „Neerlandia”, Prof. Dr. W. Niekerken, Prof. Dr. Harold Orton, Dr. P. C. Paardekooper, Prof. Dr. J. L. Pauwels, E. J. H. Scholten, Drukkerij A. W. Spiering, Studiekring voor het Taalgebruik in de Landbouw, Dr. J. F. Steenhuis, J. Tas, Prof. Dr. A. Teeuw, Dr. A. A. Weijnen, Johan Winkler, G. Winnen, Pater Dr. A. A. J. de Witte, Mw. T. Wijnholds-Mein.